

Hudhud Hidin Penghana

I

Summer Institute of Linguistics

Translators

Publishers

1988

Published
in cooperation with
Bureau of Elementary Education
and
Institute of National Language
of the
Ministry of Education, Culture and Sports
Manila, Philippines

Additional copies of this publication
are available from:

Book Depository
P.O. Box 2270
Manila 2801

A Storybook in
Eastern Ifugao

39.23-186-3C

54.150P-866004B

ISBN 971-18-0019-5

Printed in the Philippines

IBLI21.LI

IBLI07.LI

PAUNANG SALITA

Ang isang katangiang masasabi tungkol sa Pilipinas ay ang pagkakaroon nito ng iba't ibang pangkat etniko na nag-aangkin ng kani-kanilang wikang katutubo. Gayon man, ito'y hindi naging balakid sa pag-unlad ng bansa, bagkus nagpatibay pa nga sa pagbubuklod at pagkakaisa ng mga mamamayan tungo sa pagkakaroon ng isang diwang panlahat.

Ang aklat na ito ay isa sa serye ng ganitong uri ng mga babasahing inihahanda para sa higit na ikalilining ng mga kaalaman, kakayahan, kasanayan, pagpapahalaga at pagmamahal sa sariling wika ng mga mag-aaral.

Sinikap na malakipan ang aklat ng mga paksang inaakalang magdudulot ng malaki at makabuluhang kapakinabangan sa mga gagamit nito. Sa paghahanda ng mga ito isinaalang-alang ang mga pangkalahatang layunin ng bansa. Isinaalang-alang din ang mga pangkasalukuyang pangangailangan ng mga mag-aaral sa pagpapalawak at pagpapayaman ng kanilang talasalitaan, paglinang ng kakayahang gumamit ng wikang gamitin at wastong pagsulat nito. May inilakip ding mga pagsasanay na inaakalang makatutulong sa mabisang pag-aaral ng wika. Matitiyak na ganap na nilang natutuhan at nauunawaan ang wika kung ito'y buong katalinuhan na nilang natatalakay sa klase at naiuugnay o nagagamit sa tunay na buhay.

Nagagalak ang Ministri ng Edukasyon, Kultura at Isports sa pagkasulat ng aklat na ito taglay ang matapat na hangarin at mithiing lalo pang mapataas ang uri ng edukasyon ng mga mag-aaral at nang makasulat din sila sa pamamagitan ng pag-aaral ng sariling wika. At inaasahan din sa gayon, ang madaliang pagkatuto ng bawat mag-aaral ng wikang pambansa.

JAIME C. LAYA

Minister ng Edukasyon, Kultura at Isports

**Ulgud an Bay Aat da Aliguyun ay Bugar ya
nan Hamuti an Oldanni
an Hinhudhud Alig Poligon**

Anu hi Bugar an ilodyat di dapulin ya
inyuynah din puun din udyaw ya inho'gadna. Ya
mi'id anu atog an umanam'am'amdo' hi Bugar.
Oya wa ay anu atog ta immupag din udyaw, ya
inapulug Bugar.

Ya alyonay, Hiyatu man ya,
Imbollobla...h Bugar
Nan upag tu...n udyaw.

Oya inuhdungan din oldanni. Oya
mun'ohopda anu din oldanni ya Alyonday, Anaad
ta umali'an te han puun di udyaw? Ya alyona
anuy, Oo, ti unna inlodyat hi dapulin. Ya
alyonda anuy, At lubunganmi he''a ta me''an'a
hi ononmi ti te an agogohgoh'a an mid onom.

Ya alyon Bugar di, Oo mah ni'. At
linubunganda ya mi'tayap hi Bugar at umuydan
mumpatpattu' hinan hapang di ayiw. At me''an
anu hi Bugar hinan bungan di ayiw. Oya gunda
anu ele'le'od hi Bugar.

Ya unat goh anu mibulbulanan ya
alyonday, Ini an omongol an umilog hi Bugar.
Oya alyon anu din oldanni, Goh nin di aton
tu'u? Ya alyonda anuy, Gun den natong nan
paguy hidindi ad Mabbalat. Oya mid an umuyda,
ya alyonday natong nan payaw Aliguyun. At
initnudda anu hi Bugar ta umuyda mangan hinan
paguy hi payaw Aliguyun. Oya unat anu
immatamda hi payaw ya alyondan Bugar di, Un'a
mumbanbanong ta da'mi ummal hi onon tu'u. At
negobda anu din oldanni an mangan hi payaw
Aliguyun.

Oya tinnig anu din tatagun iMabbalat ya alyonday, Aliguyun, den aminon di oldanni payawmu an pun'a'an. Ya alyonday, Ihna han ommoddan bumanobanong, an ongol an hamuti. Oya a'ammangonda anu ya alyonday, Akkayah an un bumanobanong ya inumbun, an unda iduulan hi onona. Ya unat goh anu nabhugda ya nala''uyda din oldanni ya nakakda.

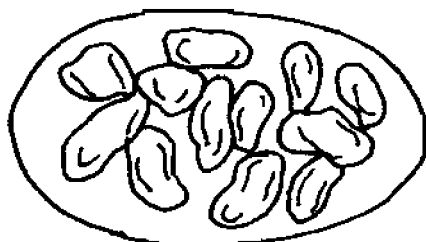
Ya alyon anu Aliguyun di, Akkay ma'et ya immalida goh. At immuy anu hi Aliguyun ta inyammanay lengon hi numbinnongwah hinan nungnginnamngam.

Oya naweet anu ya umuyda goh. Oya unat goh anu immatamda, ya alyon din oldanni ay Bugan goh di, Un'a mumbanbanong ta da'mi ummal hi onon tu'u. Ya alyon anu Bugan di, Oo.

Oya unat goh anu wan mumbanbanong hi
Bugan ya na'nah din lengon ya mid an mumbugaw
hi Aliguyun ya mid an nabu'alda. Ya immuy ta
boladana ya negobda goh. Ya alyonday, Nay
he''ah Aliguyun? Ya alyona anuy, Oo. Ya alyon
din oldanni ay hiyay, Adim man goh patayon,
ti adim damdama ihda. Ya iyanamutmu ay goh,
ya adim logmon di pa'anmu an hay onom di
pe''anana. Oya mungkeek hi Bugan ya alyonday,
Gom adyan tabolona. Adya way alyoman
tembalna. Oya manoh'a anuh Aliguyun an
alyonay, Goh ta un hamutih tugwoy ya gunna
tabolon di hapiton? Ta''omman ya adi ongol ti
ten un madamot.

At un mah anu impi'ug Aliguyun ya
enyeetna anu ya impatangna ya alyonay,
Umbun'an te ti ga'da' man he''a. Ya mungkeek.
Alyonda anuy adi ga'dan ten inali adyaan
tembalna.

Oya innal anu Aliguyun din lapnay ya
inittunah din panganan di papa ya nuntu'mina
ya indatna anu ta panganona din ongol an
hamuti ya nundu'ug at goh, ya mungkeek. Oya

alyona anuy, Goh hete han hamuti an adina
onon? Oya alyon anu Aliguyun ay inanay,
Ma'aat ta manganta.

Oya unat anu wan manganda ya immuy at
goh anu din hamuti ya nedelloh, at alyonda
mah di, At hete onon tu'u, ya ahobahobat. Oya
alyonda anuy, Goh ta hay onon di pe''anana ya
te goh an mi'ihda goh hi ihda? Oya manoh'ada
anun alyonday, Goh heten hamuti an hay onon
di taguy onona? Ya gunna goh tuwali tabolon

di alyon? Hiyaat unda alyon di adi patayon hitugwoy. Awnikkay he''a ta omongol anu.

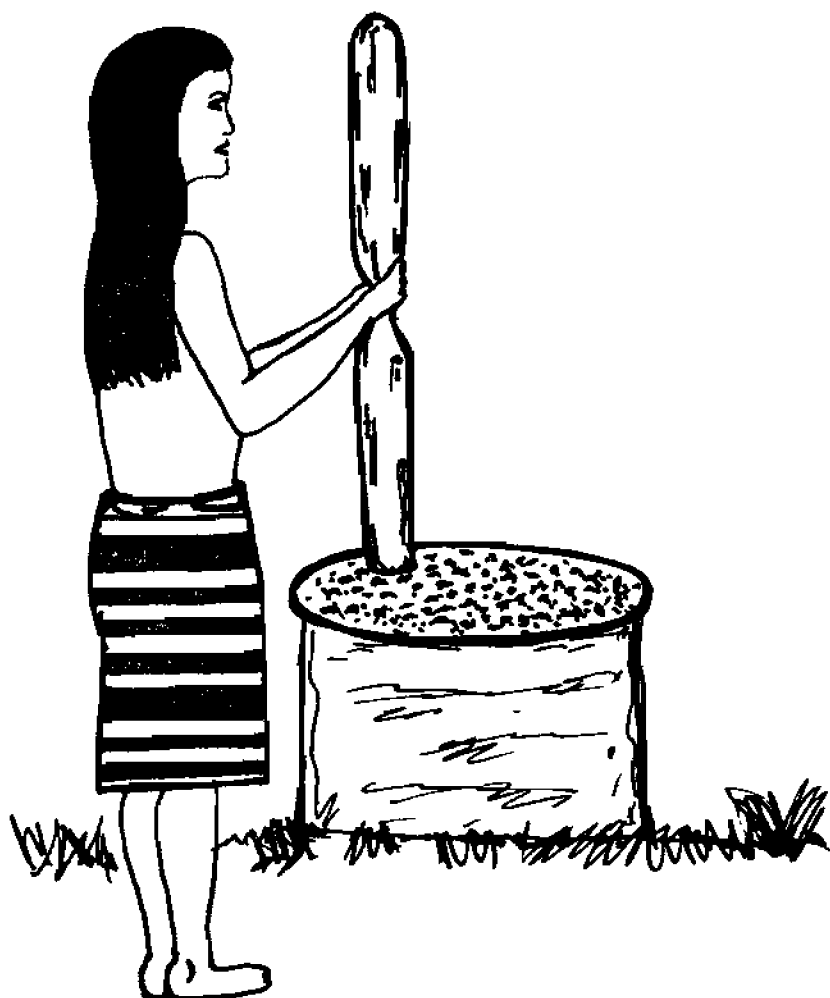
Oya unat goh anu nahdom, ya alyon anu inan Aliguyun an hi Aginayay, Molo''an ne han dotal, ya mungkeek anu din hamuti. Oya wan molo' anu hi Aginaya ya immuy at anu din hamuti ya nedelloh an me'yelo' ay Aginaya. Ya manoh'a goh anuh Aginaya an alyonay, Goh heten un'a hamuti ya gah'in un hay olo''an di hiyay olo'am?

Oya nabiggat anu ya immanamut hi Aliguyun ya alyonay, Hay aat mah te han hamuti ad a''u? Ya alyon anu inanay, Tagwan goh udot an alyo' di molo' hinan dotal ya adina pohdon ya un at goh immalin ha''in an nedelloh. Oya alyon anu Aliguyun di, Anaad goh kan udot heten hamuti an un ay taguy aatna? Awnikkay tuwali ta nangamung.

Oya nahoyang goh anu ya alyon Aginayay,
Ma ayu ta mangan tu'u. Ya hinumgop anu hi
Aliguyun ya na'uy goh anu din hamuti an
munlatlattu' an manganud ya hinumgop. Ya unat
anu wan mangan da Aliguyun, ya hay
pangiyiduhan anu goh Aliguyun di hiyay
pumpangehbatana an mangan ya mi'ihda goh anu
hi ihdada.

Oya nagibuhda anu ta nahoyang ya alyon
anu Aliguyun di, Tummung'a hatun hamuti ta
umuya' mangayiw. Oya nakak anu hi Aliguyun an
immuy nangayiw ya immuy anuh inana hi payaw.

Oya unat goh anu nunggawa, ya inaan anu
Bugan din lubungna an oldanni, ya innalnay
pallungan ya paguy ta mun'ulut, ta nalpah ya
mumbayu.

Ya wan nalopah anu ya bimmuhu' anu hi
Aliguyun hi buludnah nan ubunan ta mun'eblay.
Oya hin'alina anu ya nangiyuhdunganay dolada
ya tinnigna anu han mahenhenagan an babain
muntaap. Ya punnaudon anu Aliguyun an omeet.

Ya wan tinapan at anu Bugan, ya inittunah
ulbung ya hinumgop at, ya inlubungna din
hamutin oldanni, ya numpatpattu' anuh nan
dola.

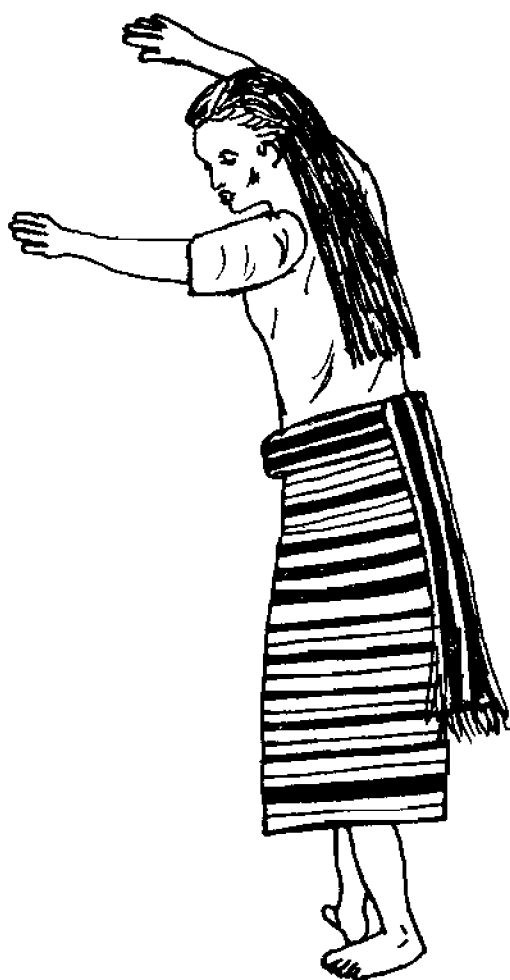
Oya unat anu na'amtang ya nabannuhu' hi
Aliguyun ya alyonay, Goh ya mi'id din
inamang'u an mumbayun mahenhenagan an babai?
Ya ibagana anuh din hamuti an alyonay, Hay
tinnigmuh immayan din mahenhenagan an
mumbayun babai? Ya tembal anu din hamuti ya
mungkeek. Ya alyon anu Aliguyun di, Mid kogoh
hulbim ti adi' ma'awatan nan alyom. Ya alyon
at anu Bugan hi nomnomnay, Ha''in kay han
tinnigmu?

Oya munhaang mah hi Aliguyun ta ammunanun nun'alutuy ma''an ya emmeet hi inana ya manganda.

Ya unat anu nagibuhda ya nowod, ya alyon anu Aliguyun di, Okod'ah tu, Oldanni, ta umuy ami mi'tigaw hinan gotad. Ya tembal anu Oldanni ya mungkeek.

Oya alyon anu Bugan di, Uus, aliwam ni' Aginaya nan talguymu ya bol'ohmu, ta hana nan ologmuy agamidom ta adim ni' nan mun'aphod an gina'um ta igina'u'. At naliwan anu Aginaya, ya alyonay, Okod'a hatun hamuti ta umuy ami mi'tigaw. At intangobna, ya nakak hi Aginaya.

Oya inaan at Bugan din oldanni an lubungna, ya innalna din gina'un Aginaya, ya enegtomna an inggina'u, ya mangunud an ay mi'tigaw hinan gotad.

Ya unat goh anu wan immatam hinan way
gotad, ya ihithidipna. Oya wan tinnigna an
bimmuhu' hi Aliguyun an manayaw, ya bimmuhu'
anu hi Bugar ta halibadana.

Oya unat goh anu tinnig din tatagu ya
alyonday, Kayah henen babain maphod an ten
mahenhenagan tun bintaw. At alyonday,
Dupitonyun tatagu ta hawanan tu'u ta
ihamhamad tu'ukkay ti uya'ana hi amaphodna.
Ya wan ipitluda anun ipaligugu, ya inhabuyut
anu Aliguyun, ya immaligwah at hi Bugar, ya
inyayudu'nah din hu'in din tatagu, ya
limmayaw.

Oya pun'ihingalda anu din inayudu' Bugar
di hu'ina an alyonday, Goh ta agguymu
impa'ud? Ya alyon anu din tagun inayudu'nay
hu'inay, Akkay he'a ta mapto' hi unmu impa'ud
an un mundongngol.

Ya intadun at anu Bugan ya umanamut hi
dolada anu an nahhun. Ya immatam at ya alana
goh din oldanni ya inlubungna anu ya
molmolo'.

Ya nidodonnayan anu ya mangunud hi inan
Aliguyun an hi Aginaya. Ya unat goh immatam
ya alyona anuh din hamuti, Mid atog di
tinnigmu hidin maphod an babai. Un adya
bo'on'a hamuti at ni'yali'a ta tinnigmun mid
ah nipaddungana. Oya tembal anu Oldanni ya
mungkeek. Ya alyon anu Aginayay, Manuman nan
keekmu ti wada ay di alyon ya tembalmu. Way
inilam damdama.

Oya nawa'ah goh anu ya immanamut hi
Aliguyun ya alyonay, Mangan tu'u. Ya alyon
inanay, Kan oo, ti nalutun amin di ma'an. At
humgop anu hi Aliguyun ta manganda, ya immuy
goh anu din hamuti ya nidelloh anu goh ay

Aliguyun ta hay pangiyiduhanay panganan anu goh din hamuti. Ya alyona anuy, Goh hete an un hamuti ya gah'in un hay umiduhan di hiyay panganana? Awnikkay tuwali ta mapto' di aat te. Oya tembalna anu ya mungkeek.

Oya na'uy anu an gun umilog ya alyonay, Goh an ten homole'ot tun lubung'u. Goh nin di ato'?

Oya unat anu nahoyang ya umuy anu mangayiw hi Aliguyun hi buludna. Ya unat nunggawa anu ya alan goh Bagan di paguy ta ibaybayuna. Oya hin'alina anu ya bimmuhu' goh hi Aliguyun hi buludnah din ubunan, ya impatangna anuy ayiwna ta alyonay mun'eblay.

Oya nangiyuhdungana goh anuy dolada, ya wada goh anu din mahenhenagan an babai an mumbayu. Ya alyonay, Ay apah an daya goh din

babai. Ya impadeh anu Aliguyun an gun
munyappahan an mundadyu. Ya unat goh anu
immatam hi dolada, ya nabannuhu' ya
inhabuyutna anu an impa'ud hi Bugar. Ya alyon
anu Bugar di, Elam! Goh ya umat'ah na? Ya
alyon anu Aliguyun di, Oo, ti akkay goh
lumayaw'a. Ya alyona anuy adia' lumayaw. Ya
alyona anuy, Goh han ngadanmu? Ya alyonay,
Ha''in hi Bugar. Ya alyon Aliguyun di, At
umbunta ta mummamatan te han luhung.

Ya unat anu nummamada ta hinumla ya
alyon Aliguyun di, Awnikkay ta iya' tigon din
hamuti, ti ini ya un goh kumeekeek hina. At
alyon anu Bugar di, Akkay umuy'a aman. Ya
unat anu hinumgop, ya alyonay, Goh ta
mi'iwod? Ya alyonay, Oot un limmayaw? Ya
alyon anu Aliguyun di, Oo, mu hay tinnigmu,
ti nen immali'a ya hinumgop'a an nangngal hi
paguy? Ya alyon anu Bugar di, Anagoh ya mid

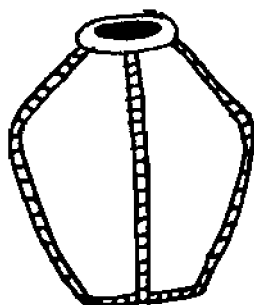
tinnig'u. Kan tagwan, ti unna' immali ya
mi'id, at niluh nin nakak. Oya alyonay,
Anggay. Adyu'a goh, an ongol hede din hamuti
an paddungmu. Ya kumikidan duwa.

Ya la'tot ya alyon Bugan di, Awnidya ta
humgopta. Ya unat goh anu hinumgopda, ya
alyon Bugan di, Taya. Agadyad ilubungmu. Oya
unat goh anu inlubung Aliguyun din oldanni,
ya umat hi hamuti an un munlatlattu' an
dumalan. Ya wa ay goh ta mi'hapit hi Bugan ay
hiya ya tembalna, ya un mungkeek. Oya kumiki
hi Bugan an alyonay, Gom adya an wa ay ta
humapit'a ya un'a mungkeek. Oya alyon anu
Aliguyun di, Awniat ta ano'. Anaad goh kan ta
umat hinanna an unna' humapit ya unna'
mungkeek? Ya alyon anu Bugan di, Hiyah ne
inlubung'u.

Oya unat goh anu nowod ta emmeet anu hi inana an hi Aginaya, ya bumain anu an umatam. Ya alyon Aliguyun di, Ma'aat ya adi'a bumain, ti hiyah te din hamuti an tinanudanta an hi Bugar. Omo oo ni' mah an alyon anu inana an hi Aginaya. At mun'am'amlongdan hin'ina ya ma'ubungda mahkay an mangan hi nowod.

Oya unat goh anu nabiggat ya alyon anu inanay, Anggoh mah di aton? Untaat mun'iwa. Oya pun'ayaganda anuy inibunda hi imabalat an alyonday, Umali ayu ni' ta bumadang ayu ta mun'iwa tu'u. Oya alyon anu din inibundan imabbalat di, Umali ayu ta umuy tu'u anu mun'iwa hi dolan Aliguyun, ta tigonyu adya han dinawina an maphod an babai an mahenhenagan. Ya alyon din udumna anuy, Hiyah ne din nanayaw nin.

Oya na'amungda anu, ya pun'ohop Aliguyun
di daya''ot ta pun'ibayun din tatagu ta
nalopah ya punhanglagda anu ta nalpah ya
ihaangda. Ya unat anu nalutu ya pun'ibanawda
ta nabau ya ipuanda ya nun'ittudah taggi'i.
Oya unat goh naluh di tuluy algaw ya nalhag.
Ya hede anu han nalhagan di bayah ya alyon di
udumnay, Goh hay aton mah? Kan un nong ya
ente''a tu'uat. Ya alyon anu Aliguyun di,
Awni ta hay atlun di lotang tun bayah.

Oya din atlun anuy lotang din bayah ya
ohponda anuy gangha ta ete''ada anun gumtad.
Ya inlablabida anu an nanayatayaw ti
piyan'anla anu din ungunga an manayaw.

Oya din atlun anuy ugab ya alyon anuy
udumnay, Kan idiplug tu'uh bigat. Ya alyon
anu Aliguyun di, Awni ta nangamung un umali
hi aman Bugar ya hi inana. Ya la'tot anu ya
dengngol anu da Dulnugwan ay Paddulimay an
ommod Bugar, ya alyonday, Untakkay umuy an
mi'tigaw, ti anaad ta nabayag hene han gotad
ya adida idiplug?

Oya niyugabbana anu ya muntunud da
Dulnugwan an himbaluy ay Paddulimay an umuy.
Ya unat goh anu immatamda ta nadibdibanda, ya
bimmuhu'da anu an himbaluy an manayaw.

Oya titiggon anu Bugan ya alyonay, Goh nin ya da ama ay ina daten manayaw, mu ten mid mapto' an malmaletawtaw. Munduwaduwa anu hi Bugan hi un immannung an da amana ay inana.

At tembobda goh anu din gangha ya bimmuhu' anu hi Bugan an manayaw. Ya panigtigan anu din tatagu an alyonday, Kayah heten babai an mahenhenagan an mid ah nipaddung ay hiya.

Oya wan impitlun anu Bugan an impaligugu ya munggopah an alyonay, Gopaha' da'yun manayaw ta donglonyu.

Ti ha''in ya unna' inlodyat hi dapulin ya inyuya' hinan puun di udyaw ya inho'gada. At hay upag di udyaw di iyi'ilog'u. Ya un mi'id nan oldanni an nammo' ay ha''in, at

unna' dan matagu ta wadaa' ad ugwan hitu.
Heneat ta lenengona' ay Aliguyun, ta ten
la'tot ni' ya ten wadaa' mahkay an matagua'.
Oya tagwan da aman ina an da Paddulimay ay
Dulnugwan.

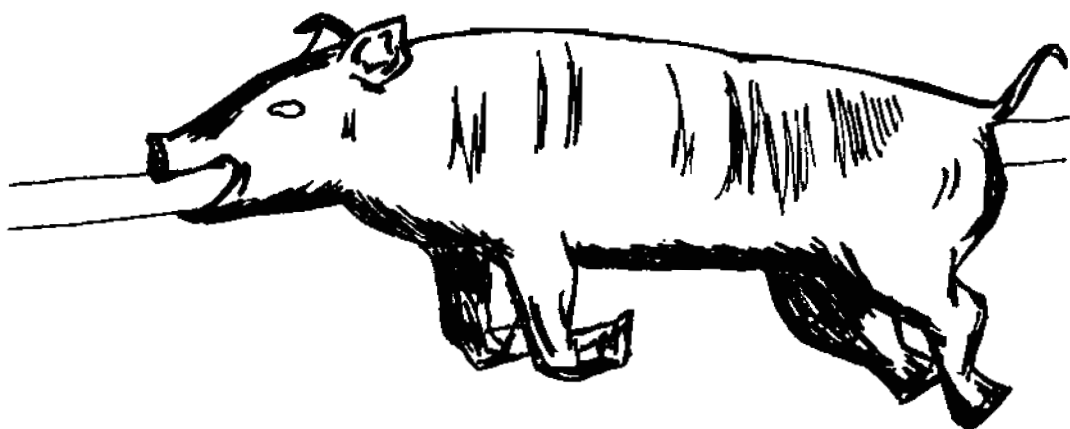
Oya dengngol anu Dulnugwan di gopah
Bugan ya nabannuhu' ya inhabuyutna, ya
alyonay, Tia ami, an ha''in hi amam ya daya
hi inam. Ya alyon anu Bugan di, Oot, ayagam
hi ina. At inayagana anu ya himmigupdah nan
dola ta munhahapitda.

Oya pangintitigan di tatagu ya alyonday,
Nabudhan mahkay hi amana ya hi inana. Ya
alyonday, Maweet mahkay ya indiplug tu'u.

Oya heden nahdom anu ya alyon Aliguyun
hinan tataguy, Hi ma'et ya idiplug tu'u at

pun'iyaliyuh nan tatagu ta umali ayun amin ta
idiplug tu'u.

Oya unat anu nabiggat ta na'amungday
do'ol hi tatagu ya pumpaltida anuy babuy ya
nun'ihaangda ta nahilip ya mangandan amin di
tatagu.

Oya unat goh anu nalpah an nagibuhda din tatagu ya nabu'alda an mun'akak. At impagolda da amana ay inana an alyonday, Adi ayu mi'yekak, ta mihina tu'uh tu.

Oya unat naweet anu ya alyonday, Hay mahapul ya umanamut ami ti hay aton mah hinan u'udidianmu? Ta umuy ami ay ya ta ibagami hi unda pohdon an mi'yalin da'mih tu ta hituy ihinan tu'u. Ya gulat ta adida pohdon an mi'yalih tu ya ammuna amin umali.

Oya nakak anu da aman Bugan ay inana ta numbangngadda hi dolada. Ya unat goh anu immatamda hi dolada, ya munhahapitda hinan imbabaluyda an udidian Bugan an alyonday, Pohdonyu ay ya umuy tu'u anu hi dolan han ibayu an hi Bugan ta hidi pi'hituwan tu'u. Ya alyon anu din imbabaluy da Dulnugwan ay Paddulimay di, Da'yuy umuy hidi an mi'hitu ta

un da'mi gun idungaw. At da Dulnugwan anu ay
Paddulimay di immuy an ni'hitu an niddum ay
da Bugan an himbaluy ay Aliguyun.

Oya palpaliwanda anu an gun nibulbulan
ya munhabi hi Bugan. At pinumhod mahkay anuy
pi'taguanda, ya diday immadangyan hinan
babluyda. Anggaynana hi da'puh tun hudhud an
hay aat Oldanni.

Mipibaag:

1. Anaad nin ta umuy hi Bugan hinan
puun di udyaw?
2. Ya unat goh tinnig din oldanni hi
Bugan, ya ngadan nin di inatda?
3. Hay ngadan di ad payaw hi inayan
din oldanni an nangan hi paguy?
4. Hay inat nin Aliguyun an nangngal
hidin ongol an Oldanni?

5. Ya unat goh enyeet Aliguyun din
ongol an hamuti, ya ngadan di
ne''anana?
6. Ya heden umeetan Aliguyun hi inayanan
nangayiw, ya ngadan di inamangna hi
dolada an mahenhenagan?
7. Ya unat goh immuy ni'tigaw da Aliguyun
ay Aginayah din gotad, ya hay inat nin
din hamuti an oldanni?
8. Ya heden pumbayuan Bugan ya inah'upan
Aliguyun, ya hay inatda?
9. Ya unat goh impa'ud Aliguyun hi Bugan
ta nun'ihawada, ya ngadan di inatda?
10. Hay ngadan nin di inalin Bugan hidin
nunggopahana?
11. Ya unat goh na'ah'upan din ommod Bugan,
ya hay inatdah din gotad?
12. At hay aat nin da Aliguyun ay Bugan hidin
angunuhna?

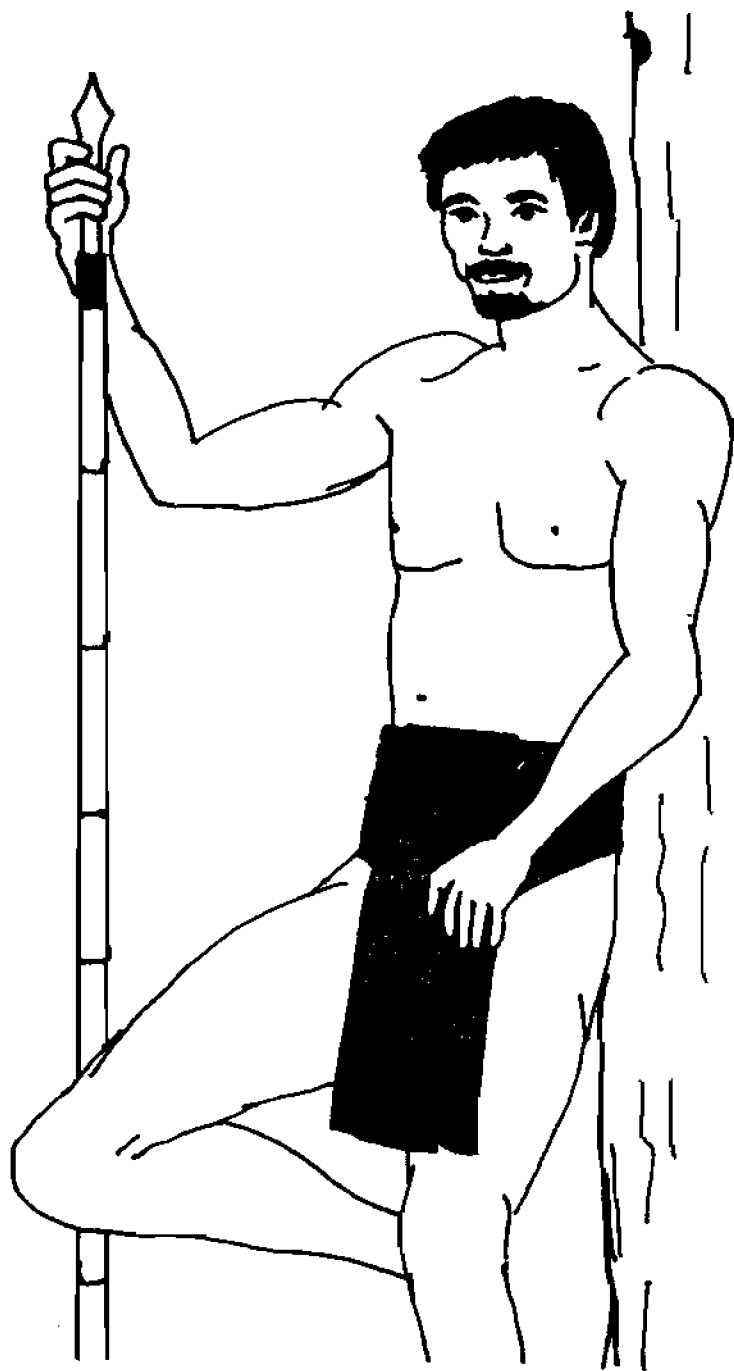
Tobal:

1. Inlodyat di dapulin.
2. Linubungandah umat hi hamuti.
3. Hi Aliguyun.
4. Lenengona.
5. Middum an me''an ay da Aliguyun ay inana.
6. Hi Bagan.
7. Nangunud an immuy ni'tayaw.
8. Impa'udna.
9. Nungotadda.
10. Nun'ulgud hi na'at ay hiya.
11. Indiplugda.
12. Immadangyanda.

**Ulgud an Hay Aat Di Ama'ihí' Inlagwi
an Hinudhud Ilat Angihan**

**Hay Numpattayan da Inlagwi
ay Indudukawiyon**

Anu da Indudukawiyon ay Inlagwi. Hi Inlagwi anu ya iBatad ya hi Indudukawiyon ya iBatad goh. Mu un it'ittang ya alan tun Idu'lig ti waday buhul hidin nahup. At un immali tun Idu'lig ya numpapattoyda tun iBatad. Ya unat tutubon tun iBatad tun Idu'lig ya gayangonda hi Gina'uh wangwang hi ad Batad. Oya tun Idu'lig anu ya mi'id ginayangda hi iBatad. Mu unda inlayaw hi Indudukawiyon ti un ung'ungnga anuwat un limmayaw hi amana ya hi inana ya nataynan hi dolada. Ya unat dopopon tun iDu'lig ya alanda hi Indudukawiyon at inyuyda hi ad Du'lig. Oya impa'ong'ongngolda ta immilog. Ya ma'ilog ya

ongol, ya ata'nang an tagu, ya mabi'ah an mi'papattoy hi buhul.

Oya wa han oha an algaw ya dengngolna han ulgud an alyonday wada han mabungot anu an taguh di hi ad Batad an mangam'ameh hinan binuhulda. Hiyaat un mahkay mi'id umuy mungngayaw hinan dolada hi ad Batad. Ya ad ugwan anu ya un mangik'ikip mahkay hinan wangwang.

Oya alyon Indudukawiyon di, Awni ta umuya' anapon hi ad ugwan ta mumpatoy amih nan wangwangda. Oya ente''ana anu hidih ampama an mangibagbaga. Palpaliwanan humuluhulung ya nidittum hi ad Anaba. Oya ibagana anu goh an alyonah din mangikip di, Hay inilam hi wadan Inlagwi? Oya alyon anu din mangikip di, Umuy'ah bagtuna at logom ya ah'upam hina.

Oya mamulpulipul anu hi Indudukawiyon an mumpaypaytu' an munhulung. Oya un umuy hidian imbagana hi Inlagwi. Oya la'tot ya inah'upana han miyapat an mangikip ya alyona anuy, Angnganggoh ta adiyu ibaag nan wadan Inlagwi? Oya tembal anu han mangikip ya alyonay, Umuy'ah numbag ya imbagam at olom ya wah nan numbag. Oya alyon anu Indudukawiyon di, Oo, awni ta huma'yaba'.

Oya impadehna goh anu an munhulung ya mangelgelaw. Oya palpaliwana anu ya inamangna anuh dih bagtuna han tagu an inum'umbun hinan batu. Oya nidatong anu hi Indudukawiyon ya agguyna anu inila hi un biyah de hi Inlagwi. Oya un nahannapit anu hi Indudukawiyon an nahantu'u an mangali hi, Hay wadan Inlagwi ta munhapit ami? Oya tembal anu Inlagwi ya alyona anuy, Oo, ihnah numbag at awni ta na'amtang ta ihaang'u han inikipa' ta ihdata

ti wah tuy balun'u. Oya alyon Indudukawiyon di, Kan oo, aman.

Oya inyapuy anu Inlagwi din apuy hidin ongol an batu. Oya wa an gimmaba ya bimmala han batu ya intubung Inlagwi han inikipana an gadiw. Oya gunna ihanglag. Oya munhahalithit anu han gadiw an malutuh din batu.

Oya alyon anu Inlagwi ay Indudukawiyon di, Umali'a ta manganta ti tiay balun'ud ononta ya ihdata han inhanglagta an gadiw. Oya alyon Indudukawiyon di, Na'uya'. Oya alyon Inlagwi, Adita piditon an mangihda ta unta ihabhab an mangihda. Oya alyon

Indudukawiyon di, Oo, hiyah ne aton di
mabungot. Oya atondan duwa anu.

Oya alyon Inlagwi hi nomnomnay, Awni ta
angunuhna ta un'u edon hinan tangodna ya
ingubugub'uh nan batu ta magbu han angahna.
Mu adi' nin olog an mangigubugub, mu
nangamung man hi un'u padahon an aton.

Oya wa an itang anuy agguy ya alyon anu
Inlagwi, Iyangunuhmuh ne han itang. Oya
timma'dog hi Inlagwi ya tigtigona kud di
ampana ya bagtuna. Oya tinigawna an inhabhab
Indudukawiyon din gadiw ya enedon Inlagwi hi
tangod Indudukawiyon ya ingubugubna han
ulunah nan batu ta nangamung hi un nangpuh di
angahnad nangamung hi un negpong hi ingana.
Oya impogonana hi Indudukawiyon ya hemme'yad
anu hidin danum ya nitamol ya natoy. Alyon
Inlagwi, Igubugub'ukkay he''a ta mapto'.
Anagun unna' udot ibagabagan he''a?

Oya emmeet hi Inlagwi ya alyon ihawnay,
Goh ya mi'id di inikipam hi ihda tu'u? Oya
nahannapit hi Inlagwi ya alyonay, Mi'id, ti
unmi udot inihda ay Indudukawiyon.

Oya alyon Inlagwi ay ihawanay, Tagwan an
unna' inum'umbun hinan batu ya immali an
nalpuh ampama ya alyonan ha''in di, Waday
inilam hi wadan Inlagwi? Oya tembal'u ya
alyo' di, Oo, wah numbag at awni ta
ihanglagtah te han inikipa' ta ihdata, oya
un'a umuy. Oya ibaga' an alyo' di, Anaad ta
hi Inlagwi hiyay ibagabagam? Oya tembal
Indudukawiyon ya alyonay, Oo, ta munhapit ami
ti alyonday un anu mangam'ameh hitun dolayu.
Oya tembal'u ya alyo' hi, Oo kan, nonongna an
mangam'ameh ya mabi'ah hi Inlagwi.

Oya ammuna ya nalutu han gadiw, oya
alyo' ay hiya hi, Umali'a ta manganta. Oya
immali, ya nangan ami. Oya agguymi pinidit
din gadiw hidin batu mu unmi inhabhab. Ya
umat hidin ononmi goh an unmi inhabhab. Oya
unat nabhuga' ya alyo' ay hiya hi,
Iyangunuhmu han itang.

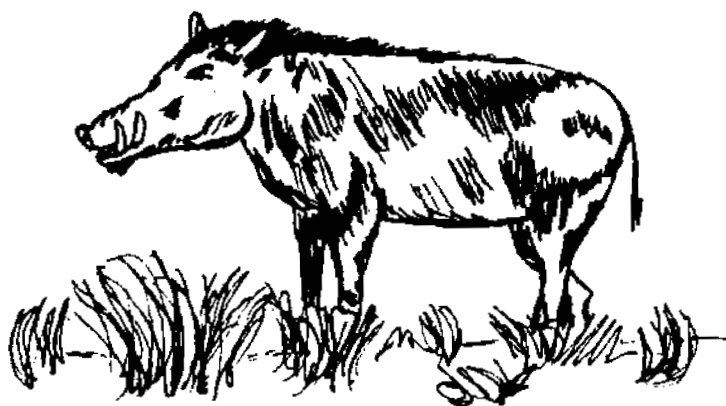
Oya timma'doga' ya alyo' hi nomnom'uy,
Awni ta munyungnguyung an mangihabhab hinan
gadiw ta un'u edon hinan tangodna ya
ingubugub'u hiya. Oya wa tagwa an
nunyungnguyung ya enedon'uh din tangodna ya
ingubugub'uh din batu ta nangamong hi un
nagbu han angahna ta negpong hi ingana ya
un'u inpogonan. Ya unat impogona' oya
hemme'yad ya nitubung hidin danum. Hiyah ne
immatana. Hiyaat un mi'id inikipa' hi ihda
tu'u hi ad ugwan.

Na'et ede han ohān algaw, ya un duminong
hi ihawana an gun mangibaga. Pidwana hi na'et
ya, immuy mahkay nangikip hi Inlagwi ya do'ol
di inyanamutna hi ihdada.

Hay Namatayan Inlagwih Laman

Wada han ohan algaw ya immeet hi ihawan Inlagwi ya alyona anu ay Inlagwi, Nidugah di pangat di bangul hi uma tu'u. Un adya umuymu tigon an inaminda din nitanom.

Oya immuy anu tagwa hi Inlagwi, oya alyona hi, Anakkayah di inat di bangul an unda inamin an inan din nitanom. Awni ta ma'et ta mun'ammaa' hi bitu.

Oya nabiggat ya immuy hi umada ya
inodnanay baliyang ya gaud. Inammanay duway
bitu. Oya alyona hi, Ammuna ti ten nalpah an
na'aluban tun bitu. Oya eyeetna anu nan
baliyang ya gaud.

Oya naluh di lemay algaw ya alyona anu
hidin babai an imbaluynay, Umuy'ah uma tu'u
ta eka angayon di bitu' an inyamma'. Wah din
da'geng di oha ya wadah din pangngelna han
oha.

Ya immuy anu tatagwa han imbaluyna an
babai. Oya immatam han imbaluy Inlagwi hi uma
ya dongdonglona, ya wada han bumanitbitug
hinan bitu. Oya idungawna ta tigona anu, oya
limmato' han nahe'on an namulu'. Oya
linapdu'naat di buu' han imbaluy Inlagwi ya
pamdanay tepotepog. Oya unnaat pumpattu'an ya
timmulu ya limmayaw.

Oya unat hohoddon amana ya hi inana ya mi'id munbangngad. Oya alyon Inlagwi, Umuya' tigon hiya. Oya impadehna anu. Oya dimmatong hidin umada ya immuyna tinigaw han bitun inyammana, oya nangiyuhdungana han imbaluyna an niwawallang an natoy hidin bitu. Oya tigona ya waday gopa' di laman hi pingit di bitu. Oya alyonay, Anakkayah an un ongol han laman an na'na. Oya munbugaw hi taguh dolada. Oya immaliday tagu ya inyeetda han imbaluy Inlagwi. Oya ne'yeet hi Inlagwi an ni'bulog hidin tagu. Ya unat nabiggat ya iyuyda ilubu'.

Oya naluh di hin'algaw ya alyon Inlagwi ay ihawanay, Umuya' hingiton di inayan han laman an namatoy hinan imbaluyta. Oya alyon ihawanay, Oo, nangamung'a. Oya alyon Inlagwi, Umuya'. Oya inalana anuy hul'udna ya hanggapna ya impadehna.

Oya dimmatong hidin way bituna ya tigona
din gopa' han laman ya agguay napada. Oya
alana han ayiw at punhaphapana at
elpo'elpongnah din gopa' din laman. Ya nalpah
ya impadehnan maningit hidin gopa' din laman.
Oya unna anu unu'unudon han gopa' han laman.

Oya naluh di lemay algaw ya inge'nanay
hinaangna. Oya inumbun ta na'amtang. Oya
na'eblayan ya impadehna goh an maningit.

Oya la'tot ya inatamana han liyang an
nangihi'ugan han laman. Oya alyon Inlagwi,
Logom ahan ya hiyah te wadan han laman, ti
ten niyuy han tun gopa'na. Oya ul'ulodyona an
ilo'lo'pop an umuy mannig. Oya inhidipna ya

wah di han laman. Oya unna bolobogon han
laman, ya unna podnon ya unda umawi'awit
hidindi ta nangamung hi un natoy han laman.
Oya unat tigona ya alyonay, Hiyah te ti te an
buubuu' tun babana.

Oya inumbun an mun'eblay oya alyona hi
nomnomnay, Goh han apuy ni' ta ipaga' di
itang hitun lamoh te han laman ti ten unna'
munhinaang? Oya mi'id at nonong ya tinaynana.

Oya immuy hinan uman di iBuntu'. Oya
tinigawna han duwa an binabai. Oya alyonah
nomnomnay, Un adagwi hi pumbangngda' hi
dolami at un nonong ya nangihawaa' hitu. Oya
tigona han ma'ma'ellog ya alyonay Napayad
hete han ma'ma'ellog an odolnah te han
manmannog ti mahmahlu ti mattig hinan
panamuna.

Oya immuy ya alyona ay dade han duwa an binabai, Immalia' hitu ay da'yu, ti waday pohdo' hi ibaga'. Oya alyon din binabai, Anaad ta umali'a? Ya alyonay, Manu ay immalia' ya unna' mangihawa. Oya waday pamhod din binabai at unda adi tuma'ot ay Inlagwi. Oya hede an nowod ya immeetdah dolan dade han binabai.

Oya inihawana han udidian. Nahlagda ya duwada an linlinalla'i.

Hay Ni'buhulan Inlagwih iBadyu

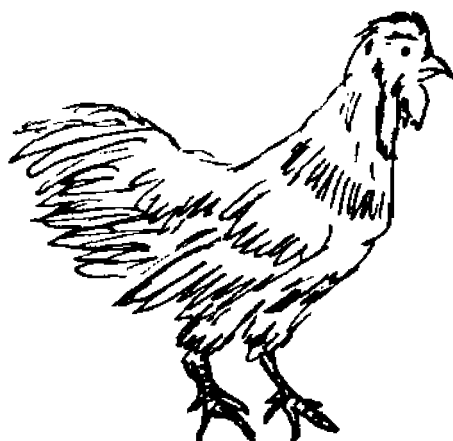
Oya wa an emmel'ellog din imbabaluy da Inlagwi benhalnay duwah gayang ya numpat'anah hinohha hi gambang. Oya alyonay, Umuya' hidi hi dola tu'uh di hi ad Batad ta umuy'u tigon din i'ibayuh di. Oya alyonday, Oo. Oya impadehnan de han nahoyang an immuy ad Batad.

Oya hohoddonda ya mi'id munbangngad. Oya alyon inan dade han hin'agi, Te an napulu tun algaw ya mi'id mumbangngad ay amayu at umuyyu tigon. Oya alyon din imbabaluy Inlagwi, Oo. Oya impadehda an umuy. Oya mi'id papt'o'anandah nange'wan amada, at nibahhawdah nan awon. Oya ah'upan tun iBadyu ya undaat punpatoy didah nan wangwang. Oya innalda han batu ya unda idamag an punhewat di uluda.

Oya unat nunbangngad hi Inlagwi ya alyona ay ihawanay, Duggohda din imbaluyta?

Oya alyon ihawanay, Goh ya un da'a inunud?
Oya alyon Inlagwi, Mi'id immatam ay ha''in hi
ad Batad. Oya munha'it hi punnomnoman
Inlagwi. Oya inalana anuy hul'udna ya
impadehnan immuy. Oya inah'upana han wangwang
an namatayandan de han imbabaluyna. Oya
alyonay, Hiyah te, ti te an male'na' hi
puhu'.

Oya mundapuh hi Inlagwi hi ad Batad. Oya
alyona hi i'ibana ya a'ammodonay, Umuy tu'u
ta odnan tu'uy manu' ta iba'ian tu'u han batu

an nanewatandah din imbabaluy'u. Oya
alyonday, Oo.

Oya nabiggat ya impadehda. Oya
nidatongdan de han wangwang, oya itaganda an
mumba'i. Oya gellotda din manu' ya
nun'iyammaana din bugwan din duwa an manu'.
Oya ihapadda anuh din batu. Oya tigonda din
batu ya umipano'h'a ti umiwi. Oya alyonday,
Nonongna an hiyah te nanewatandan dida ti te
an umiwi. Oya alanda din batu ya lombonda.
Oya alyon Inlagwi, Omeet tu'uh di hi dolami
ta ma'et ya untu'u pumahad hitun wangwang ta
mangngampa tu'u ya nunbagtuda nan binuhul
tu'u. Oya emmeetdah dolan Inlagwi.

Oya nabiggat ya alyon ihawan Inlagwi,
Mangan ayu ta umuy'u ayagan nan i'iba' ta
waday pi'yibbayu. Oya alyonday, Oo. Oya immuy
tagwa hi ihawan Inlagwi. Oya un na'amtang

tagwa ya wadada. Oya nuntutunnuddan amin an
immuy hinan wangwang. Oya inayaganda din
binuhulda. Oya un na'amtang ya immaliday
do'ol hi tagu. Oya alyon Inlagwi, Immali ami
ta mumpapattoy tu'u ti unyu pinatoy din duwa
an imbabaluy'u. Oya alyon din binuhulday, Oo,
pinatoymi at iddummi he'a. Oya alyon Inlagwi,
Umali ayuat ta itagan tu'u.

Oya alyon Inlagwi hidin ni'yibbanay,
Mihina ayuh tu ta ha''in di umuy manamu ay
dida. Oya immuy tagwa hi Inlagwi ya
nunbagtuda din buhulna. Oya na'uyda an
munyuwdayda. Oya unat ipadamun Inlagwi din
batu ya nundipalugna din tatagu an mundadyu,
oya nun'atoyday do'ol. Oya napulig goh din
batu ya negpong goh ay Inlagwi ya innal goh
Inlagwi ya impatangadna goh hidin pangngelna
ya nundipalugna goh dida ya nun'atoyda.

Oya nahanna'yab ya nunbilina din hul'ud
din imbabaluyna ya inah'upanay oha ya
alyonay, Hiyah te oha ti tia din gambang an
inyamma'.

Oya na'annampa ya alyona goh di, Umali
ayu ta mumpapattoy tu'u. Oya alyon din
binuhulday na'uy ami. Oya tinigaw Inlagwi
dida an mundadyu ya impatangadna goh din batu
ya nundipalugna goh dida.

Oya nahanna'yab goh ya nuntigawna goh
din hul'udda ya inah'upana goh din oha. Oya
alyon Inlagwi, Ammuna ti te an inah'upa' tun
duwa an hul'ud din imbabaluy'u. Oya tangadona
din bagtunah nan wadan di binuhulda ya

ahitagtagtagda an munti'id an lumayaw din
na'ang'ang an binuhulna. Ya alyon Inlagwi,
Ammunah awit din imbabaluy'u.

Oya alyon Inlagwi, awni ta'wa ta umuy'u
uyapon din numpatoy'u an tatagu. Oya enyapna-
ya tulumpuluda din natoy. Oya alyon Inlagwi,
Omeet tu'u hi dola tu'u. Oya alyon Inlagwi,
himpupuluan hinlelmay awit di ohah din
imbabaluy'u at ammuna ta matagu dane han
udumna ta way munholag. Anggaynana.

Mipibaag:

1. Hay ngadan mah nin di babluy hi
nitungawan Indudukawiyon?
2. Hay ngadan han tagun immuy inanap
Indudukawiyon?
3. Hay ngadan di namatoy ay Indudukawiyon?

4. Hay ngadan di immuy inyamman
Inlagwi hinan uma?
5. Hay ngadan mah di namatoy hinan
balahang an imbaluy Inlagwi?
6. Hay inat Inlagwi hidin laman an
namatoy hidin imbaluyna?
7. Unat goh pinatoy Inlagwi din laman,
ya ngadan di babluy hi immayanan
nalhin?
8. Atna nin di imbaluy Inlagwi hidin
pidwan di ihawana?
9. Ngadan di namatoy hidin duwa an
imbabaluy Inlagwi?
10. Atnada mah di pinatoy Inlagwi hi
awit din imbabaluyna?
11. Hay ngadan di namuhul Inlagwi hi
ni'pattayana?

Tobal:

1. Ad Batad.
2. Hi Inlagwi.
3. Hi Inlagwi.
4. Bitu.
5. Laman.
6. Inunu'unudna ta pinatoyna.
7. Ad Buntu'.
8. Duwada an linala'i.
9. iBadyu.
10. Tulumpulu.
11. Batu.